

Чаго варты Мір без замка?

Бадай, кожны падарожнік, каго вандроўныя сцежкі прыводзяць у Мір, пачынае сваё з ім знаёмства з сярэднявечавага замка, што велічна раскінуўся на ўсходняй ускраіне гэтага пасёлка. Яно і зразумела: сёння Мірскі замак – не толькі мясцовая славетасць, ён – адзін з сімвалаў Беларусі, гонар і слава нашага народа. Таму абысці яго ўвагай – значыць не спазнаць дух мінуўшчыны, які тояць у сабе мury гэтага ўнікальнага помніка беларускага дойлідства, не скарыстаць магчымасць дакрануцца да гісторыі сваёй краіны. І, тым не менш, карэспандэнт «Беларускай думкі» падчас сваёй нядаўняй камандзіроўкі ў Мір вырашыў парушыць гэтую негалосную традыцыю – найперш завітаў не ў музейныя апартаменты, а прайшоўся старымі мірскімі вуліцамі і паспрабаваў даведацца, чым сёння жыве пасёлак і якія ў яго існуюць перспектывы.

Мір сустрэў мяне сваім нетаропкім жыццёвым укладам. Каля размешчаных у гістарычных будынках магазінаў і на невялікім базарчыку, які акупіраваў цэнтральны перыметр колішняй месчачковай гандлёвай плошчы, было не асабліва людна. Відаць, у тую невыносную спякоту, якой надзяліў нас сёлета пачатак ліпеня, мала хто з міранаў асмельваўся «шапінгаваць». А тыя, хто ўсё ж наважыўся ў сонечнае пекла выправіцца на праменад па мірскіх крамах, чамусьці не вылучаліся шматслоўнасцю.

І ўсё ж на самай справе Мір аказаўся не без добрых людзей. А адзін з тых, хто ахвотна прыйшоў мне на выручку, быў вялікі аматар мясцовай даўніны Віктар Сакель. Пераехаўшы сюды ў сярэдзіне 90-х гадоў мінулага стагоддзя, ён моцна прыкіпеў і да тутэйшай зямлі, і да яе гісторыі. Ды так, што спадахоўціўся адкрыць адметны прыватны гістарычны музей «Мірскі пасад», а пасля заняўся яшчэ і аграэкатурызмам.

ГАНДАЛЬ ЯК РУХАВІК ГІСТОРЫІ

– А вы асабліва не здзіўляйцеся такому нашаму раскладу. Звычайны працоўны дзень на двары, і кожны з міранаў мае ў ім свой жыццёвы клопат: хтосьці знаходзіцца на працы, у некага ўжо вішні ды парэчкі паспелі, і іх патрэбна абабіраць, а той-сёй вунь загарае, полючы грады ці

бульбу... – пачаў уводзіць мяне ў курс мірскай будзённасці Віктар Янавіч. – А наогул, калі браць па вялікім рахунку, дык Мір і яго замак заўсёды існавалі ў цеснай узаемнай сувязі адзін з адным. Зараз толькі ўсё памянлася месцамі: раней у замку і яго бліжэйшым наваколлі ў асноўным панавалі ціш ды супакой, а вось мястэчка, наадварот, віравала, бо славілася сваімі кірмашамі, на якія некалькі разоў на год з'язджаліся купцы не толькі з многіх рэгіёнаў Вялікага Княства Літоўскага, але і з Польшчы, нямецкіх і рускіх гарадоў.

Высокі статус Міра, як перакананы мой суразмоўца, заўсёды падтрымліваўся гандлем. Яшчэ ў 1579 годзе гэтае паселішча атрымала ад свайго тагачаснага ўладальніка нясвіжскага князя Мікалая Радзівіла Сіроткі прывілей, які даваў яго жыхарам пэўныя правы на наладжванне гарадскога самакіравання і некаторыя льготы на вядзенне гандлю. Пасля гэтага сюды асабліва актыўна сталі з'язджацца гандляры і рознага профілю рамеснікі. Зрэшты, менавіта трывалыя і выгадныя грашоватаварныя адносіны ва ўсе часы дапамагалі міранам стойка пераадоўваць усе тыя нягоды, якія мала калі абміналі размешчанае на скрыжаванні бойкіх гандлёвых шляхоў мястэчка. Пасля кожнай спусташальнай навальмі міране ўмудраліся даволі хутка зарабіць грошы на аднаўленне свайго паселішча. Так, прынамсі, было пасля разрабавання яго ў 1395 годзе крыжакамі. Дарэчы, акурат гэтай сумнай падзеі ўпершыню засведчана ў пісьмовых крыніцах існаванне Міра. Практычна наноў адбудоўвацца мясцовым жыхарам даводзілася і пасля руйнавання мястэчка падчас руска-польскай вайны 1654–1667 гадоў, знішчальнага пажару, учыненага шведамі ў Паўночную вайну, значнага спусташэння паселішча на пачатковым этапе Айчыннай вайны 1812 года: тады каля Міра адбылася бітва рускага казацкага корпуса пад камандаваннем атамана М. Платава з польскай уланскай дывізіяй генерала А. Ражнецкага, якая выступала на баку арміі Напалеона.

Асабліва ж паспяхова спрыяў гандаль развіццю Міра ў стабільныя, не абцяжараныя войнамі часы. Вырабы мясцовых

рамеснікаў, прадукцыя дывановай, шавецкай і ткацкай мануфактур разыходзіліся тады вельмі добра і прыносілі немалыя грошы іх уладальнікам. Акрамя гэтага, славілася мястэчка і сваімі харчова-пітнымі ўстановамі, якія не абміналі і самі міране, і заезджыя людзі.

– Адна з мірскіх корчмаў знаходзілася практычна на тым месцы, дзе цяпер размяшчаецца мой прыватны музей, – расказвае В. Сакель. – У XIX стагоддзі гэта была даволі папулярная ў Міры харчэўня. Тут спыняліся перакусіць і выпіць кухаль-другі піва многія вядомыя людзі, якія ў сваіх падарожжах праязджалі праз Мір. Некаторыя з іх, як, напрыклад, рускі пісьменнік Дзяніс Фанвізін, у сваіх дзённікавых запісах пакінулі згадкі пра наведванне і мястэчка, і яго легендарнай карчмы.

Аднак сама больш, лічыць мой суразмоўца, разрэкламаваў колішнюю мірскую карчму польскі і беларускі паэт сярэдзіны XIX стагоддзя Уладзіслаў Сыракомля. Жывучы па суседству з Міром, у фальварку Залучча, што на тэрыторыі сучаснай Стаўбцоўшчыны, творца даволі часта па розных гаспадарчых справах наведваў мястэчка, і рэдка ў яго знаходзіліся прычыны, каб не зайсці ў мясцовую карчму. Аднаго разу там і пачуў ён ад паштовага фурмана, які склаў яму кампанію за кухлем піва, шчымліва-пранікнёную гісторыю пра ягонае трагічнае каханне. Гэты аповед глыбока запаў у паэтаву душу, і, вярнуўшыся пад вечар дадому, ён узяў і літаральна за адну ноч зарыфмаваў пачутае. Назаўтра ж раніцай У. Сыракомля зноў выправіўся ў Мір, але ўжо каб з мясцовай пошты адаслаць у літаратурны часопіс «Athenaeum», які выдаваўся на польскай мове ў Вільні, свой верш «Пашгальён». Паэтычная гісторыя пра тое, як малады фурман, спакусіўшыся магчымасцю заехаць на зваротным шляху ў вёску да сваёй нарачонай, згадзіўся познім вечарам, у моцную завею і сцюжу, даставіць тэрміновы пакет адрасату, але, выканаўшы сваё заданне, так і не змог сустрэцца з каханай, бо... знайшоў яе пры самай дарозе замерзлай у гурбе снегу, моцна кранула многія чытацкія сэрцы і літаральна адразу ж пасля першай публікацыі прынесла паэту вялікую папулярнасць. Праз некаторы час гэты верш «вясковага лірніка», а менавіта так з любоўю называлі У. Сыракомлю ў тагачасным друку, дзякуючы перакладу рускага

паэта другой паловы XIX стагоддзя Леаніда Трэфелева, стаў шырока вядомай народнай песняй «Когда я на почте служил ямщиком...».

У так званай гандлёвай гісторыі Міра можна адшукаць і яшчэ шмат самых розных цікавых фактаў. Чаго толькі варты знакамітыя мірскія кірмашы, якія доўжыліся ледзве не цэлы месяц – роўна чатыры тыдні. А яшчэ ад другой паловы XVIII стагоддзя Мір быў цэнтрам конегадоўлі і сталіцай цыганоў на сучасных беларускіх землях. Менавіта тут знаходзілася рэзідэнцыя цыганскага караля. Дарэчы, яго апошні раз супляменнікі выбіралі ў Міры яшчэ адносна нядаўна – у сярэдзіне 70-х гадоў мінулага стагоддзя. І яшчэ адзін момант, які ў свой час забяспечыў сусветную вядомасць гэтаму паселішчу – Мірская ешыва, адна з найбольш аўтарытэтных у XIX – першай палове XX стагоддзя навучальных устаноў па падрыхтоўцы равінаў. У яе сценах навучаліся студэнты з самых розных краін свету: Англіі, Галанды, Германіі, Даніі, Швецыі, ЗША, Канады, Паўднёвай Афрыкі. У 1939 годзе, пасля далучэння да БССР заходнебеларускіх тэры-

Панарама г.п. Мір

торый, у складзе якіх знаходзіўся і Мір, гэтая ўстанова была пераведзена ў Кітай, а затым ужо ў пасляваенны час, у выніку з'яўлення у яе кіраўніцтве пэўных рознагалоссяў, раздзялілася. Менавіта таму сёння і існуюць дзве ешывы, якія па-ранейшаму носяць назву «Мір» – у Ерусаліме і ў Нью-Ёрку. Нельга не згадаць і пра мірскіх татараў, якія далёка

за межамі свайго мястэчка славіліся як выдатныя агароднікі...

У РАМКАХ ДЗЯРЖПРАГРАМ І ПА-ЗА ІМІ

Сёння ж у Міры ўжо крыху іншыя гандлёвыя парадкі. Напрыклад, з нядаўняй пары ў міранаў з'явілася завядзёнка прадаваць уласна вырашчаную садавіну-гародніну і нават асобныя далікатэсы хатняй кулінарыі проста насупраць сваіх падворкаў, размешчаных узбоч вуліц з інтэнсіўным аўтамабільным рухам. А вось сціплы рынак у цэнтры пасёлка нават у выхадныя дні не можа пахваліцца вялікім выбарам тавараў. Праўда, значную канкурэнцыю яму складаюць размешчаныя побач крамы, якія належаць прыватным асобам і Карэліцкаму райспажыўтаварыству. І тым не менш, паводле сцверджання старшыні Мірскага гарпасялковага савета Генадзя Янкоўскага, апошнім часам у сацыяльна-эканамічным развіцці Міра прыватны бізнес пачынае займаць усё больш устойлівае становішча. Прынамсі, індывідуальныя прадпрымальнікі, адчуўшы перспектывы выгаднага для іх суседства гарадскога пасёлка з замкам, у якім практычна ў любы дзень віруе турысцкі натоўп, больш актыўна сталі разгортваць у Міры сваю дзейнасць і тым самым прадастаўляць мясцоваму люду новыя працоўныя месцы. Праўда, асаблівага выбару ў плане працаўладкавання ў пасёлку мала. Вольныя месцы перыядычна з'яўляюцца ў асноўным у гандлёвых кропках, а таксама кафэ і рэстаранах, якіх у Міры цяпер чатыры. Ёсць яшчэ дзве невялікія гасцініцы – адна эканом-класа непасрэдна ў пасёлку, другая – значна больш прадстаўнічая – у замкавым комплексе.

Буйных прамысловых прадпрыемстваў у Міры няма. Але вытворчы патэнцыял гэтага пасёлка адносна іншых населеных пунктаў раёна даволі ёмкі і прадстаўлены ён КСВУП «Птушкафабрыка «Чырвонаармейская» – адным з буйнейшых сельскагаспадарчых прадпрыемстваў Карэліччыны, таварыствам з абмежаванай адказнасцю «Вара», якое займаецца флексаграфічным друкам, філіялам Гродзенскага лікёра-гарэлачнага завода «Неманофф», невялікай хлебпякарняй, якая належыць Карэліцкаму камбінату кааператыўнай прамысловасці, і мясцовым

лясніцтвам, адміністрацыйна падпарадкаваным Навагрудскаму лясгасу.

У сацыяльным плане гарадскі пасёлак Мір абаронены няблага. Тут існуе ўся неабходная для паўнацэннага забеспячэння сацыяльных гарантый мясцовых жыхароў інфраструктура – сярэдняя школа і дзіцячы

Адна з вуліц
у гістарычнай
частцы г.п. Мір

сад, бальніца на 50 ложкаў і паліклініка, Дом культуры, дзіцячая школа мастацтваў, установы службы быту, сувязі, аддзяленні банкаў... Нельга не згадаць, што, пачынаючы з 1988 года, у пасёлку ажыццяўляе сваю дзейнасць адметная і ў пэўным сэнсе адзіная ў нашай краіне навучальная ўстанова – Мірскі дзяржаўны мастацкі прафесійна-тэхнічны каледж, дзе рыхтуюць будучых рэстаўратараў помнікаў мураванага і драўлянага дойлідства, мастакоў-керамістаў і рэзчыкаў па дрэве і бяросце.

Не абзеленым аказаўся Мір і ў плане жыллёвага будаўніцтва. Толькі за апошнія пяць гадоў тут было пабудавана шэсць шматпавярховых кааператыўных дамоў, інтэнсіўна ўзводзілася і індывідуальнае жыллё. Прычым не толькі птушкафабрыкай «Чырвонаармейская», але і самімі жыхарамі пасёлка за ўласныя сродкі. З бліжэйшых новабудоўляў, якіх з нецярпеннем чакаюць міране, – новы корпус гарпасялковай бальніцы: увод яго ў эксплуатацыю запланаваны на сёлетні жнівень, а з больш аддаленых – новы дзіцячы сад. Дарэчы, як адзначыў у нашай размове намеснік

старшыні Карэліцкага райвыканкама Руслан Абрамчык, гарадскі пасёлак Мір – самы паспяховы ў дэмаграфічным плане населены пункт Карэліччыны. Тут больш, чым дзе-небудзь яшчэ ў раёне, застаецца моладзь, заводзіць сем’і, таму і ўзнікла пільная патрэба ў будаўніцтве новага дзіцячага садка.

Падчас нашай размовы Руслан Юр’евіч не прамінуў адзначыць і такую акалічнасць, як добраўпарадкаванне Міра. Пачатак гэтай рабоце быў пакладзены яшчэ задоўга да пазалеташняга ўвядзення ў дзеянне музейнага комплексу «Мір». У верасні 2002 года пасёлак стаў сталіцай традыцыйнага свята – Дня беларускага пісьменства. Акурат да гэтага мерапрыемства рэспубліканскага маштабу гістарычная частка Міра, уключаючы і колішнюю рынкавую плошчу, была прыкметна абноўлена. Тады ж у адрэстаўрыраваных будынках канца XIX – першай чвэрці XX стагоддзя прапісаліся шматлікія крамы і некаторыя згаданыя вышэй сацыяльныя ўстановы, а ўсе галоўныя вуліцы пасёлка былі «апрануты» ў асфальт.

– Аднак і пасля мірскага Дня беларускага пісьменства добраўпарадкаванне пасёлка прадаўжалася, – гаворыць Р. Абрамчык. – У канцы 2005 года раённым выканаўчым камітэтам была распрацавана і зацверджана Праграма сацыяльна-эканамічнага развіцця гарадскога пасёлка Мір на 2006–2010 гады, якая прадугледжвала паэтапнае перспектывнае развіццё ўсіх найўжных у пасёлку сацыяльных і вытворчых сфер. У выніку толькі за названы перыяд у Міры было створана 13 малых прадпрыемстваў, а тэмп росту вытворчасці прадукцыі прамысловасці склаў 268,5% пры заданні 157,4%, павялічыўся да 175,4% замест прагназуемых 159,9% і рознічны тавараабарот, было створана 213 новых рабочых месцаў замест 131 запланаванага. Агульны аб’ём інвестыцый у асноўны капітал пасёлка склаў 115 млрд рублёў.

Пэўныя перамены ў лепшы бок адбыліся ў Міры і пасля рэалізацыі палажэнняў Дзяржаўнай комплекснай праграмы развіцця рэгіёнаў, малых і сярэдніх гарадскіх паселішчаў на 2004–2010 гады. Прынамсі, тут з’явілася новая станцыя ачысткі вады ад прымесьяў жалеза, працягвалася работа па добраўпарадкаванні пасёлка, з дапамогай дзяржаўных крэдытаў узводзілася

жыллё. А ў рамках рэалізацыі яшчэ адной рэспубліканскай праграмы – Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця і адраджэння вёскі, у мерапрыемствы якой Мір трапіў як цэнтр КСВУП «Птушкафабрыка «Чырвонаармейская», за паселішчам быў замацаваны статус аграгарадка. І гэтаксама станюча паўплывала на яго развіццё і паляпшэнне якасці жыцця мясцовых жыхароў, садзейнічала больш хуткай мадэрнізацыі вытворчых магутнасцей філіяла Гродзенскага лікёра-гарэлачнага завода «Неманофф». Распаўсюджваюцца на Мір палажэнні і новай, дзеючай цяпер Дзяржаўнай праграмы ўстойлівага развіцця вёскі на 2011–2015 гады. У прыватнасці, у ёй якраз і прадугледжана будаўніцтва ў пасёлку новага дзіцячага садка на 140 месцаў і рэканструкцыя некалькіх вытворчых памяшканняў птушкафабрыкі «Чырвонаармейская».

Такі падрабязны пералік мой суразмоўца зрабіў не выпадкова. Бо, як пасля прызнаўся, прыведзенымі лічбамі і фактамі хацеў абвергнуць беспадстаўныя сцверджанні некаторых скептыкаў, якія па-ранейшаму даводзяць, быццам у апошнія два дзесяцігоддзі сацыяльна-эканамічным пераўтварэнням Міра не ўдзялялася ніякай увагі, а адзінае, што рабілася тут на дзяржаўным ўзроўні, дык гэта асваенне вялізных грашовых сродкаў на правядзенне рэстаўрацыі Мірскага замка, з-за чаго нібыта незаслужана быў абдзелены фінансамі сам пасёлак.

ЗАМКАВЫЯ ПЕРЫПЕТЫ

Дырэктар дзяржаўнай установы «Музей «Замкавы комплекс «Мір» Вольга Папко не стала аспрэчваць, што на сённяшні дзень замка з’яўляецца найбольш запатрабаваным турыстычным аб’ектам, як і тое, што на яго рэстаўрацыю наша дзяржава затраціла шмат фінансавых сродкаў. Толькі ў 2007–2010 гадах на гэтыя мэты з казны было выдаткавана каля 80 млрд рублёў. Між тым, рашэнне аб аднаўленні замка ў Міры было прынята яшчэ Саветам Міністраў Беларускай ССР у далёкім ужо 1978 годзе. Аднак непасрэдны пачатак гэтай, як лічыць Вольга Мікалаеўна, тытанічнай рабоце быў пакладзены без малага 30 гадоў таму, у 1983-м. У сваёй поўнай красе Мірскі замак паўстаў толькі ў канцы

Адзін з канцэртаў фестывалю «Мірскі замак» праходзіў у сценах касцёла Святога Мікалая. 2010 год

2010 года, але і пасля гэтага рэстаўрацыйныя работы, па вялікім рахунку, тут не былі завершаны – на чарзе яшчэ тры іх этапы. Першы, работы па якім павінны распачацца сёлета з археалагічных раскопак, прадугледжвае аднаўленне ў прызамкавым наваколлі Італьянскага саду XVI стагоддзя, другі – колішняга пейзажнага парку з аранжарэяй для вырошчвання экзатычных раслін, а трэці – дакладнае аднаўленне знішчанага ў віхуры яшчэ Першай сусветнай вайны палаца апошняга ўладальніка замкавых муроў М. Святаполк-Мірскага.

Дарэчы, за сваю амаль 500-гадовую гісторыю Мірскі замак рэстаўрыраваўся некалькі разоў. Адрадзіць ягоную першасную архітэктурную прыгажосць, страчаную падчас руска-польскай ваеннай кампаніі 1655–1656 гадоў, упершыню паспрабавалі ў 1683 годзе яго тагачасныя гаспадары з роду Радзівілаў. Але праз два дзесяцігоддзі па тэрыторыі сённяшняй Беларусі спусташальна прайшла Паўночная вайна, і замку зноў спатрэбілася рэстаўрацыя: толькі ў 1738 годзе яе завяршыў чарговы ўладальнік Міхаіл Казімір Радзівіл, вядомы па мянушцы Рыбанька. Пасля Айчынай вайны 1812 года, якая таксама разрухай прайшла па Мірскім замку, ніякіх значных работ там не праводзілася, і велічны помнік працягваў паступова разбурацца далей. І толькі ў канцы 1920-х гадоў князь Міхаіл Святаполк-Мірскі, якому замак дастаўся ў спадчыну ад бацькі, вядомага атамана расійскіх казацкіх войскаў, вырашыў прысвяціць сябе аднаўленню замкавых муроў. Але да канца зрабіць гэтага не змог, бо памёр незадоўга да пачатку Вялікай Айчынай вайны, падзеі, якой, між іншым, таксама не пашкадавалі замак, бо ў ім фашысты размясцілі яўрэйскае гета. І толькі незалежнай Беларусі ўдалося давесці справу па рэстаўрацыі Мірскага замка да завяршэння. Спадзяецца дырэктар музейнага комплексу, што і прадугледжаныя на бліжэйшыя гады работы па аднаўленні прызамкавага гістарычнага наваколля будуць выкананы ў запланаваныя тэрміны.

Цікавы і такі факт: да сённяшняга дня не існуе дакладных звестак наконт часу ўзвядзення Мірскага замка. Як сцвярджае В. Папко, розныя аўтары без належнага абгрунтавання карыстаюцца на гэты конт цэлым веерам гадоў. У свой час да гэтай спра-

вы падключыліся нават астралагі, згодна з высновамі якіх замак быў закладзены пад «прарочай зоркай Ахернар» у 1503 годзе, дарэчы, акурат у год нараджэння Настрадамуса. А ў 1995 годзе дык і наогул быў спраўлены 500-гадовы юбілей Мірскага замка. Цяпер, як лічаць многія гісторыкі, з той урачыстасцю паспяшаліся, бо, паводле апошніх даследаванняў, праўда, так пакуль і не падмацаваных летапіснымі крыніцамі, найбольш верагодна, што будаўніцтва Мірскага замка пачалося пасля 1522–1523 гадоў. Тады тагачасны ўладальнік Міра надворны маршалак Вялікага княства Літоўскага Юрый Іллініч, спагнаўшы праз суд з падпарадка-

Кафэ «Рагнеда» размясцілася ў адным з гістарычных будынкаў

ваных яму шматлікіх старостваў значныя грашовыя сродкі і ўзяўшы ў дзяржаўнай казне вялікую пазыку, за якую пазней расплачваліся яго сыны, зрабіўся даволі важным панам і мог цалкам дазволіць сабе ажыццявіць задуму па ўзвядзенні побач з мястэчкам велічнага мураванага замка. Між іншым, у 2000 годзе Мірскі замак быў уключаны ЮНЕСКА ў Спіс помнікаў сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны.

– У замкавым комплексе «Мір» прадстаўлена 39 музейных экспазіцый, – гаворыць В. Папко. – Яны даюць магчымасць прасачыць лёс унікальнага архітэктурнага помнікага ў самыя розныя гістарычныя перыяды, расказваюць пра ўвасобленыя дойлідзямі пры яго будаўніцтве архітэктурныя стылі і напрамкі. Асобныя залы прысвечаны ўладальнікам Мірскага замка – Іллінічам, Радзівілам, Вітгенштэйнам і Святаполк-

Мірскім. Шырока прадстаўлены і побыт беларускага народа, жыццёвы ўклад нашых продкаў. У замкавым музеі можна ўбачыць сапраўдныя ўзоры мэблі – куфры, шафы і касоне XVII стагоддзя, калекцыі сярэднявечнай зброі, рыцарскіх даспехаў і старажытных музычных інструментаў – лютні, віёлы, спінета, а таксама адметныя творы жывапісу і каштоўныя прадметы так званага ўжытковага мастацтва з колішніх радзівілаўскіх шклянных мануфактур у Налібаках і Урэччы, а таксама рэканструяваны фаянсавы посуд работы майстроў са славутай фарфурні, якая ў канцы XVIII стагоддзя дзейнічала ў вёсцы Новы Сверхань сучаснага Стаўбцоўскага раёна...

А яшчэ замкавы комплекс адначасова з’яўляецца і гісторыка-культурным помнікам, і культурна-асветнай і адукацыйна-выхаваўчай установай, супрацоўнікі якой ажыццяўляюць навукова-даследчую і выдавецкую дзейнасць, у цесным кантакце з дзеячамі мастацтва праводзяць тэматычныя экскурсіі, літаратурна-мастацкія гасцёўні і вечарыны, арганізуюць розныя песенныя і музычныя канцэрты. Дзякуючы ў тым ліку і іх намаганням, тут прапісаліся і сталі традыцыйнымі фестывалі, рыцарскія турніры, канцэрты салістаў Беларускай дзяржаўнай філармоніі. А на пачатку ліпеня быў дадзены старт яшчэ аднаму сумеснаму праекту – замкавы комплекс «Мір» і Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г. Цітовіча вечарам 6 ліпеня прэзентавалі мастацкую праграму «У ноч на Купалле», у якой артысты знакамітага мастацкага калектыву ўпершыню прадэманстравалі гасцям Мірскага замка адроджаныя імі абрадавыя карагоды, элементы народных гульніў. А кульмінацыяй гэтага мерапрыемства па спрадвечнай купальскай традыцыі сталі скокі праз вогнішча і абрад варажбы на сплеченых дзяўчатамі вянках, праведзены на воднай роўнядзі Замкавага возера.

У далейшых планах супрацоўнікаў музейнага комплексу Мірскага замка, паводле слоў яго дырэктара В. Папко, яшчэ нямаюць цікавых мерапрыемстваў, закліканых папулярываць гісторыю і мастацтва Беларусі, а таксама культурныя традыцыі тых народаў, прадстаўнікі якіх у даўнейшыя часы насялялі Мір і жылі ў згодзе з яго спрадвечнымі насельнікамі.

МЕРКАВАННЕ

Віктар Леанідавіч ШАЙБАК, старшыня Карэліцкага раённага выканаўчага камітэта:

– Будучыня гарадскога пасёлка Мір – у інтэнсіўным развіцці яго турыстычнай інфраструктуры. Ужо сёння тут распачаты работы па размяшчэнні ў будынку былой синагогі гасцінічнага комплексу. У перспектыве пры ім будзе адкрыты яшчэ і аздараўленчы цэнтр. Распрацаваны і інвестпраекты па будаўніцтве ў Міры гасцінічна-забаўляльнага комплексу і квартала гасцявых домаў эканом-класа. З часам пашырыцца і сетка пунктаў грамадскага харчавання, якія павінны прывабліваць наведвальнікаў нацыянальнай беларускай кухні і фірменнымі стравамі тых народаў, прадстаўнікі якіх некалі насялялі гэты пасёлак.

Ужо цяпер у Міры пры падтрымцы Карэліцкага райвыканкама, Міністэрства культуры, замкавага комплексу і шэрагу грамадскіх арганізацый на працягу года праводзяцца масавыя святы і канцэрты. Найперш гэта фестываль мастацтваў «Мірскі замак» з удзелам Нацыянальнага канцэртнага аркестра пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі Міхаіла Фінберга, а таксама «Музычныя вечары ў Мірскім замку» тэлеканала АНТ. Сёлета другі раз ля сцен замкавага комплексу прайшоў фестываль гістарычнай рэканструкцыі «Спадчына стагоддзяў», арганізаваны сумесна з маладзёжным грамадскім аб’яднаннем «Жывая гісторыя». На яго прыехалі каля 600 прадстаўнікоў гістарычных клубаў з некалькіх краін. Плануецца, што ён стане штогадовым і таксама традыцыйным для Міра. Да сёлета 200-гадовага юбілею перамогі рускай зброі ў Айчыннай вайне 1812 года запланавана і рэканструкцыя бітвы пад Міром.

Мы вельмі зацікаўлены, каб наяўны гістарычны патэнцыял гарадскога пасёлка выкарыстоўваўся спаўна. З гэтай мэтай распрацоўваюцца новыя турыстычныя маршруты з наведваннем Міра і іншых знакамітых мясцін Карэліччыны – вёскі Вялікая Мядзвядка, дзе нарадзіўся навуковец, рэфарматар, геолаг, мінеролаг, мемуарыст, нацыянальны герой Чылі Ігнат Дамейка, а таксама такіх багатых на сваю мінуўшчыну населеных пунктаў, як Турэц, Ярэмчы, Варонча, Цырын і інш. Вывучаецца і пытанне стварэння побач з Мірскім замкам стацыянарнага «Горада майстроў», дзе кожны жадаючы мог бы навучыцца старадаўнім народным рамёствам.

І гэта планы толькі на бліжэйшую перспектыву.

ТУРЫЗМ БЕЗ АДПАЧЫНКУ

Пераважная большасць маіх суразмоўцаў шчыра дзяліліся ўласнымі поглядамі на існуючыя тут жыццёвыя рэаліі, ахвотна паведамлялі цікавыя факты з мінуўшчыны, выказвалі заклапочанасць перспектывамі далейшага сацыяльна-эканамічнага развіцця свайго населенага пункта. З тых сустрэч-пазлаў хоць і склалася ў мяне даволі цэласная карціна пра сённяшні Мір, яна ні ў якім разе не прэтэндуе на арыгінальнасць і паўнату меркаванняў. Бо, як і ў любога невялікага паселішча, у гэтага гарадскога пасёлка, дзе жывуць, дарэчы, усяго каля 2300 чалавек, існуе нямала праблем, якія патрабуюць неадкладнага вырашэння. Аднак адметнасць Міра – багатая гістарычная спадчына – пры ўмелым і разваротлівым да яе падыходзе можа паслужыць на карысць найперш самому пасёлку, а праз яго ўжо і ўсёй краіне.

Так, завяршэнне першага этапу рэстаўрацыі замкавага комплексу і размяшчэнне ў яго сценах у цэлым неблагой музейнай экспазіцыі прыцягнула ў Мір дадатковую колькасць турыстаў. Летась, напрыклад, з экспазіцыйнай прасторай Мірскага замка пазнаёмліся 207 тыс. чалавек, у той час як годам раней квіткі на экскурсіі па музейным комплексе набыло 186 тыс. жадаючых дзедацца пра мінуўшчыну тамтэйшага краю. Як няцяжка вылічыць, праглядваецца істотная тэндэнцыя для росту колькасці наведвальнікаў. А вось пра паўнацэнны падыход да забеспячэння гістарычным прадуктам турыстаў, якія арганізавана прыехалі ў Мір на экскурсію, на нашу думку, гаварыць даводзіцца з пэўнай нацяжкай.

Не, супрацоўнікі замкавага музейнага комплексу свае абавязкі па экскурсійным суправаджэнні наведвальнікаў выконваюць высокакваліфікавана і прафесійна, у чым давялося пераканацца асабіста. Справа тут у іншым – патэнцыяльны турыст у Міры мог бы пачэрпнуць куды больш карыснай для сябе інфармацыі найперш па гісторыі самога пасёлка, калі б арганізатары большасці экскурсійных тураў улічвалі ўвесь яго турыстычны патэнцыял, а не аддавалі перавагу толькі замку.

А між тым у Міры, акрамя замка, ёсць шмат іншых унікальных архітэктурных

помнікаў – праваслаўны храм Святой Троіцы, касцёл Святога Мікалая, будынкі сінагогі і ешывы, пра якую мы згадалі вышэй, комплекс пабудов на былой рынкавай плошчы. Да гэтай кагорты можна аднесці і той жа прыватны музей Віктара Сакеля, а таксама помнік воінам-землякам, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны... Аднак з усім гэтым гістарычным багаццем маюць магчымасць пазнаёміцца далёка не ўсе, хто з дапамогай турыстычных фірмаў выпраўляецца ў аўтобусную вандроўку ў Мір. Бо пасёлак, а найперш знакамiты замак, уключаны ці не ў два дзясяткі турыстычных маршрутаў, а таму ў большасці экскурсантаў атрымліваецца «транзітнае» знаёмства з Міром: пасля двухгадзіннага наведвання замкавага комплексу іх дарогі вядуць далей – на Нясвіж, Навагрудак, Гродна, Брэст...

Зразумела, каб турыст у масавым парадку затрымліваўся ў Міры хоць бы на адны суткі, неабходна стварыць у пасёлку адпаведную інфраструктуру для ўсебаковага адпачынку. А яна пакуль можа задаволіць толькі мінімальныя інтарэсы і патрэбы адпачывальнікаў.

Не зашкодзіла б у гэтым плане Міру і арганізацыя некалькіх новых музейных устаноў. Скажам, у той жа ешыве можна размясціць музей яўрэйства, які б мог быць асабліва запатрабаваным найперш у нашчадкаў знакамітых выхадцаў з Міра. А іх нямала. Гэта – вялікая кагорта яўрэйскіх філосафаў і вядомых рэлігійных дзеячаў, якія ў свой час выкладалі ці вучыліся ў мясцовай ешыве. У Міры, дарэчы, нарадзіўся і трэці па ліку прэзідэнт Дзяржавы Ізраіль Залман Шазар. Такія ж музеі можна было б прысвяціць і іншым народам, якія некалі жылі ў Міры, – тым жа цыганам, татарам. Гэта несумненна прыцягнула б сюды больш турыстаў з еўрапейскіх краін, а таксама з Ізраіля і дзяржаў мусульманскага свету.

Для больш паспяховага сацыяльна-эканамічнага развіцця Міра яму не быў бы лішнім і гарадскі статус. Бо ў перспектыве паўнацэнна жыць за кошт аднаго толькі турыстычнага патэнцыялу знакамітага замка, як гэта назіраецца цяпер, Мір не зможа.

Сяргей ГАЛОЎКА

Мінск – Мір – Карэлічы – Мінск

Фота аўтара

Капліца-пахавальня апошніх уладальнікаў Міра Святаполк-Мірскіх

